

TRI VRSTE RODITELJSKE ODGOVORNOSTI

Za što je odgovoran roditelj, a za što dijete

roditelj

osobna
odgovornostodgovornost
za djetetovu
dobrobit i razvojodgovornost za
kvalitetu odnosa
s djetetom

dijete

osobna
odgovornost

Komunikacija:

- osobni govor
JA-poruke

- slušanje djeteta
pasivno / aktivno

- osobni govor
hoću / neću
volim / ne volim

Osobna odgovornost – Osobna odgovornost obuhvaća samosvijest (svijest o tome što mislim [ne mislim], osjećam [ne osjećam], hoću [neću], volim [ne volim], trebam [ne trebam] i sl.) te zastupanje sebe kako riječju tako i djelom, odnosno ponašanjem, akcijom.

Svaka odrasla osoba odgovorna je za sebe, za svoje ponašanje, za zadovoljavanje svojih potreba te za poštovanje svojih granica. Roditelji svoju osobnu odgovornost preuzimaju radeći izbore, donoseći odluke i djelujući u skladu sa svojim potrebama i granicama (tj. sa svojim trebam (ne trebam), hoću (neću), volim (ne volim)...).

I dijete ima osobnu odgovornost – od rođenja ima svijest o svojim stanjima i potrebama te zastupa sebe (iskazuje svoja stanja i potrebe) glasanjem i pokretima. Dijete s razvojnim teškoćama ponekad slabije od ostale djece iskazuje gdje su mu granice ili to iskazuje neprihvatljivim ponašanjima (npr. agresijom i autoagresijom, naučenom bespomoćnošću) jer nema na raspolaganju neki socijalno prihvatljiv komunikacijski sustav, ali se bori za sebe.

U tom ranome razdoblju dijete ne zastupa sebe i djelom, tj. akcijom, jer to ne može i ne zna kako. Na potrebe koje dijete izrazi akcijom reagiraju roditelji/odrasli; oni su privremeno djetetove „produžene ruke i noge“ te zadovoljavaju djetetove potrebe. Što su opušteniji i smireniji, bolje prepoznaju signale koji dolaze od djeteta te prepoznaju trenutne potrebe na koje moraju odgovoriti.

S vremenom, dijete će samo moći uzeti čašu vode kada bude žedno ili skinuti sa sebe mokre pelene koje mu smetaju. Povećava se njegova sposobnost zastupanja sebe ne samo riječju nego i djelom, odnosno sposobnost da sâm zadovoljava svoje potrebe jer je sve samostalnije, više zna, bolje razumije posljedice svojega i tuđeg ponašanja i ima više životnog iskustva.

Odgovornost za odnos – Roditelj također ima punu odgovornost za kvalitetu odnosa s djetetom i u obitelji. Odrasli su ti koji su odgovorni za to kakva je atmosfera (npr. napeta, namrgođena lica, takva da se dijete boji roditelja ili vedra i opuštena, puna razumijevanja), način komuniciranja i vrijednosti (npr. brinemo se jedni o drugima, pomažemo, ne povređujemo jedni druge; važno je kako se članovi obitelji osjećaju, prihvaćanje različitosti, tolerancija, odnosi se temelje na ravnopravnom dostojanstvu koje znači da se potrebe, želje i osjećaji svakoga člana obitelji shvaćaju ozbiljno, bez obzira na dob ili spol...).

Odgovornost za dobrobit i razvoj djeteta – Roditelj, uz osobnu odgovornost za sebe i svoje potrebe i granice te odgovornost za kvalitetu odnosa s djetetom i odnosa u obitelji, ima i odgovornost za dobrobit i razvoj djeteta. Kao što je već navedeno, dijete ima osobnu odgovornost za svoje potrebe i granice – za njihovo izražavanje i, u mjeri u kojoj to može, za zadovoljavanje. No nije samo dijete odgovorno za sebe – odgovoran je i roditelj. Roditelj je odgovoran za donošenje odluka kojima se osigurava sigurnost i zdravlje djeteta te za zadovoljavanje djetetovih potreba (ali ne i svih djetetovih želja).

Ponekad zbog svoje odgovornosti za dobrobit i razvoj djeteta roditelji donose odluke koje su u suprotnosti s djetetovim željama i osjećajima. Pritom je važno da roditelji i tada poštuju djetetovu osobnu odgovornost za sebe, za svoje potrebe i granice, odnosno, rečeno jezikom četiriju stupova roditeljstva, da vide i uvažavaju dijete kao osobu koja je kompetentna znati što želi, a što ne (npr.: Vidim da želiš na ovaj tobogan, ali neću te pustiti jer je to za stariju djecu; Čujem da bi ti još gledao TV, ali ja ću ga sad isključiti jer ne želim da gledaš više od sat vremena dnevno...).

Roditelj djeteta s razvojnim teškoćama ima pojačanu obavezu da se brine o granicama i dobrobiti svojeg djeteta. Njegove su granice vrlo krhke zbog biomedicinskih problema s jedne strane i izloženosti djelovanju brojnih drugih osoba s druge strane. Naime, dijete je rano i češće od druge djece u dodiru s mnogim osobama koje ponekad nemaju u dovoljnoj mjeri osviještenu spoznaju o djetetovim granicama ili ih zbog žurbe i radnog opterećenja zanemaruju.

